

ASOCIACE MALÝCH A STŘEDNÍCH PODNIKŮ A ŽIVNOSTNÍKŮ ČR
 ASSOCIATION OF SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES AND CRAFTS CZ
 DIE ASSOZIATION DER KLEINEN UND MITTLEREN BETRIEBE UND HANDWERKER CZ

AMSP ČR

Výsledky průzkumu č. 4 AMSP ČR

Názory podnikatelů na korupci

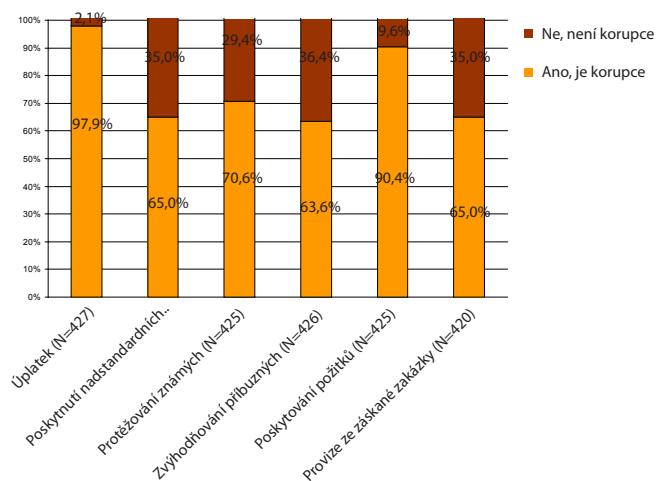
Cíle výzkumu

Výzkumný záměr: zmapovat **postoje malých a středních podniků ke korupci**

Tematické okruhy výzkumu

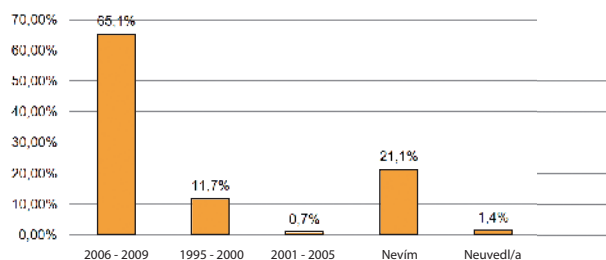
- ▶ vnímání vývoje korupčního prostředí v ČR
- ▶ vnímání pojmu korupce
- ▶ korupce v soukromém sektoru
- ▶ korupce ve veřejném sektoru
- ▶ opatření vedoucí ke snížení korupce

1. Lidé pojmají korupci různě. Řekněte mi prosím, co z následujícího seznamu je podle Vás korupce a co ne. (Označte jednu možnost)

Na otázku, co vnímají lidé jako korupci, uvedlo nejvíce tj. 97,9% respondentů úplatek a 90,4% poskytování požitku jako protislužbu (např. zájezd). O tom, jak silně je korupce zakořeněna ve vědomí lidí, svědčí skutečnost, že vnímají jako korupční v podstatě její nejkřiklavější formy, tj. úplatek a poskytování požitků, nikoli však v takové míře např. poskytování provize ze získané zakázky. To více než třetina považuje již za běžnou praxi podnikání. Všechny nabídnuté možnosti jsou nadpoloviční většinou respondentů vnímány jako forma korupce.

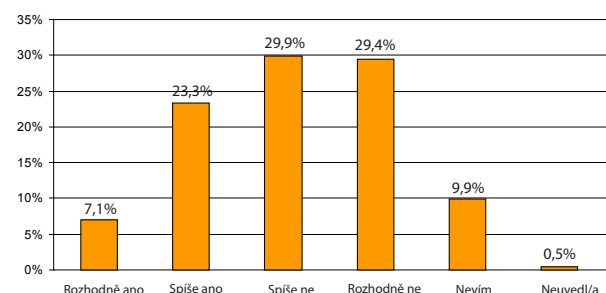
2. Nyní Vás požádám o zhodnocení vývoje korupčního prostředí v České republice od roku 1995 do dneška. Kdy byl podle Vašeho názoru stupeň korupce nejvyšší? Přečtu Vám možnosti. (Označte jednu možnost)

65 % respondentů shodně uvedlo, že nejvyšší stupeň korupce byl v letech 2006 – 2009, a to zcela v kontrastu s přecházejícím obdobím let 2001-2005, které označilo zanedbatelné minimum respondentů. Nejhorší korupční období se zhruba kryje s obdobím vzniku a existence středopravé vlády Mirka Topolánka. Už její vznik za rozporupných a neprůhledných okolností s podporou přeběhlíků v PSP budil podezření z korupčního jednání a její relativně krátká existence i pád byl rovněž obestřen řadou korupčních skandálů, počínaje aférou místopředsedy vlády Čunka, přes obří neprůhlednou veřejnou zakázku na odstranění ekologických zátěží, konče pokusy o ovlivňování

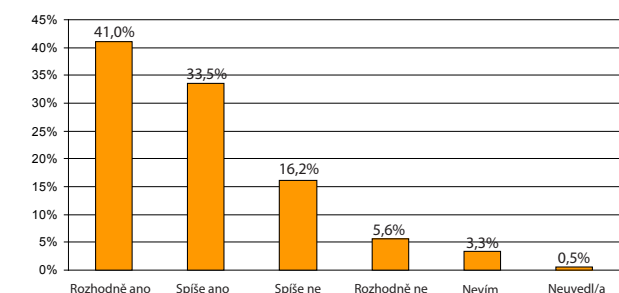
veřejných médií. Uvedená atmosféra spolu s nastupující ekonomickou krizí, která přinesla složitější přístup k zakázkám a finančním zdrojům, zřejmě zvýšily vnímání korupce ze strany respondentů a počet případů, kdy k ní skutečně došlo. Úsilí současné přechodné vlády o boj s projevy korupce a některá navrhovaná opatření, viz omezení účasti firem s anonymní vlastnickou strukturou na výběrových řízeních, stejně jako odpor proti realizaci těchto opatření, ukazují na hloubku a složitost problému a potřebu jeho rázného řešení.

3. Domníváte se, že je možné získat veřejnou zakázku v ČR bez provize nebo úplatku? (Označte jednu možnost)

Alarmující jsou tato čísla. O skutečnosti, jak je společnost a veřejná sféra prorostlá korupcí, vypovídá odpověď 60 % respondentů, kteří se domnívají, že veřejnou zakázku není možné získat bez provize nebo úplatku.

4. Domníváte se, že je možné získat v ČR zakázku v soukromém sektoru bez provize nebo úplatku? (Označte jednu možnost)

Na rozdíl od situace ve veřejné sféře valná většina respondentů (74,5 %) vyjádřila přesvědčení, že v soukromém sektoru lze získat zakázku bez provize nebo úplatku. Výsledek vypovídá o tom, že v soukromém sektoru není taková míra korupce při zadávání zakázek a že konkurence nemožňuje manažerům soukromých firem tak vysoký stupeň korupčního jednání jako ve veřejné sféře. Získání zakázky v soukromém sektoru je tak pro podnikatele snazší než ve veřejném.

5. Přečtu Vám nyní několik výroků a požádám Vás, abyste vyjádřil/a, do jaké míry s nimi souhlasíte či nikoli (100% plný souhlas, 0% nesouhlas)

- ▶ Velké firmy mají trh rozparcelovaný a dohodnutý
- ▶ Konkurenční nabídky ve výběrových řízeních jsou tzv. jen do počtu
- ▶ Výběrové řízení je většinou nastaveno tak, že je předem znám vítěz
- ▶ Případná konkurence v soukromém sektoru je pro mě přijatelnější než ve veřejném
- ▶ Kontakty na úředníky a politiky jsou nezbytnou podmínkou pro úspěšné podnikání
- ▶ V případě, že bych věděl/-a o konkrétním případě korupce, veřejně bych s tím vystoupil/-a

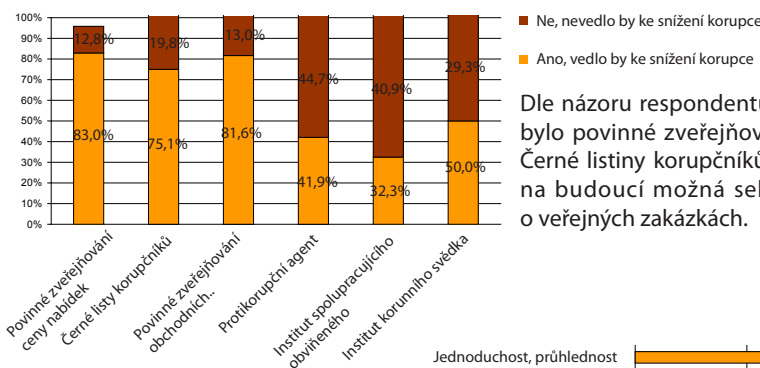
Respondenti vyjádřili největší míru souhlasu s tvrzením: „Velké firmy mají trh rozparcelovaný a dohodnutý.“ Souhlasili také s tvrzením: „Případná konkurence v soukromém sektoru je pro mě přijatelnější než ve veřejném.“ 55% podnikatelů se domnívá, že kontakty na úředníky a politiky jsou nezbytnou podmínkou pro úspěšné podnikání.

Uvedené odpovědi naznačují, že obdobně jako úředníci veřejné sféry, i velké firmy mají trh pod svou kontrolou a rozdělený, a že konkurenční nabídky jsou ve výběrových řízeních často manipulovány ve prospěch předem vytipovaného dodavatele. Překvapivě vysoké číslo je 44 % respondentů z řad malých a středních podniků, kteří by byli ochotni vystoupit veřejně v případě, že se dozví o korupčním jednání. To naznačuje jejich vrcholící nespokojenost, neboť již nechtějí o těchto praktikách mlčet, přestože tak mohou být ohroženy jejich zakázky do budoucna.

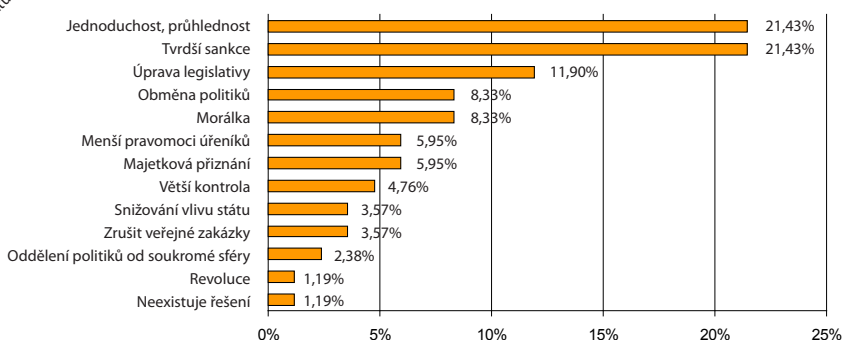
S výrokem, že je výběrové řízení nastaveno tak, že je předem znám vítěz, souhlasily výraznou většinou zejména malé firmy s 10-20 zaměstnanci. Obdobný názor mají firmy s 21-100 zaměstnanci, zatímco podniky se 101-250 zaměstnanci souhlasily jen v cca polovině případů.

Rovněž s výrokem, že konkurenční nabídky ve výběrových řízeních jsou tzv. jen do počtu, souhlasí většina respondentů. Malé podniky s 10-20 zaměstnanci opět vyjádřily převážnou většinou souhlas a obdobný názor mají firmy s 21-100 zaměstnanci. Firmy se 101-250 zaměstnanci naopak souhlasí jen v mírné nadpoloviční většině. Z průzkumu je zřejmé, že právě malé firmy se cítí při výběrových řízeních znevýhodněny nejvíce na úkor velkých.

6. Která z následujících opatření by podle Vás vedla ke snížení korupce v České republice?

Dle názoru respondentů by nejúčinnějším opatřením proti korupci bylo povinné zveřejňování ceny nabídek a obchodních podmínek. Černé listiny korupčníků by působily navíc odstrašujícím způsobem na budoucí možná selhání a korupční jednání při rozhodování o veřejných zakázkách.

Přibližně pětina respondentů spontánně uvedla, že vidí řešení problému v jednoduchosti a průhlednosti zadávání zakázek. Stejný počet respondentů považuje za nejúčinnější opatření proti korupci zavedení tvrdších sankcí. U ostatních opatření byla již míra souhlasu nižší. Podnikatelé volají po zjednodušení, zprůhlednění a tvrdších sankcích, tedy po zprůhlednění podnikatelského prostředí, zdokonalení pravidel hospodářské soutěže a větší vymahatelnosti práva. Např. snižování vlivu státu však považuje za významné jen 3,57 % respondentů.

7. Pro Vaše podnikání představuje větší zátěž: (Označte jednu možnost)

- ▶ Velká korupce spojená s přístupem k veřejným zakázkám
- ▶ Drobné úplatky úředníkům spojené se získáním povolení, vyjádření apod.
- ▶ Obě formy korupce zatěžují stejně

Na otázku, co představuje pro podnikání respondentů z vybraných možností větší zátěž, odpověděla necelá třetina respondentů (31%), že je obě formy korupce zatěžují stejně. 19% uvádí, že je zatěžuje velká korupce spojená s přístupem k veřejným zakázkám, 7% uvádí, že je zatěžují drobné úplatky úředníkům spojené se získáním povolení, vyjádření apod., 34 % odpovědělo, že neví a 9% respondentů nevedlo nic. Výsledek vypovídá opět o míře korupce a o slabším a nerovném postavení podnikatelů vůči veřejnému sektoru. Dvě třetiny respondentů vnímá korupci za zátěž při podnikání, která je zatěžuje jak z pohledu přístupu k novým zakázkám, tak i z pohledu žadatelů veřejné správy v nejrůznějších záležitostech, snižuje jejich šance uspět a zároveň zvyšuje jejich náklady. Klientský nebo alespoň korektní přístup úředníků veřejné správy zejména k malým a středním podnikům je tak stále spíše přáním než realitou.

8. Kolik procent podle Vás standardně činí provize z ceny zakázky v soukromém sektoru?

9. Kolik procent podle Vás standardně činí provize z ceny zakázky ve veřejném sektoru?

Z průzkumu vyplývá, že průměrná výše provize v soukromém sektoru činí 8,89%. V sektoru veřejném je podstatně vyšší, a to 15,72%. Při interpretaci těchto čísel je třeba přihlídnout k extrémním hodnotám, kdy u veřejné správy s objevovalo 50, 70 i 100 % provize. Vzhledem ke skutečnosti, že se provize již staly nedílnou součástí získání zakázky, naznačuje výsledek zároveň, kolik nás korupce stojí ještě před získáním zakázky, než se zrealizuje dodávka, a o kolik se zvedne náklad dodavatele, který se nakonec projeví v ceně zakázky a zaplatí ho konečný zákazník.

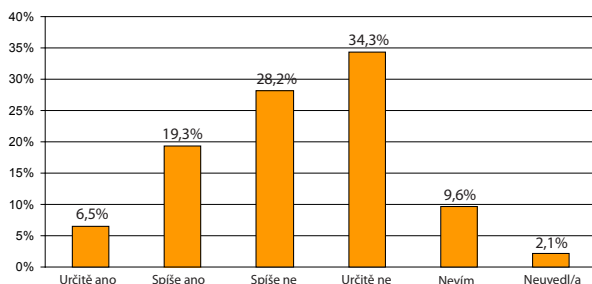
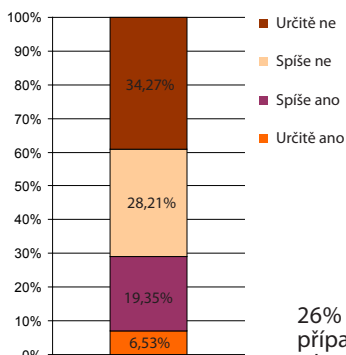
10. Byl po Vás v souvislosti se získáním veřejné zakázky požadován úplatek? (Označte jednu možnost)

82 % respondentů se nesetkalo s požadavkem úplatku při získávání veřejné zakázky. Ve veřejném sektoru se sice úplatky žádají méně než v soukromém, ale o to více se nabízejí, neboť respondenti nevědí, že výběrové řízení bude nestranné. Tomu odpovídá i názor u ot. 5, kdy 55 % respondentů označilo důležitost kontaktů na úředníky a politiky jako nezbytnou podmínku pro úspěšné podnikání.

11. Byl po Vás v rámci obchodních vztahů v soukromém sektoru požadován úplatek? (Označte jednu možnost)

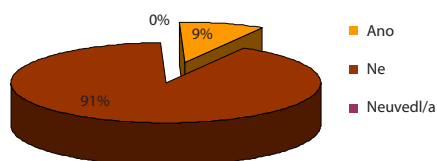
72 % respondentů se v rámci obchodních vztahů v soukromém sektoru nesetkalo s žádostí o úplatek. 23,7% respondentů odpovědělo kladně a 4,2% nevedlo nic. Respondenti potvrzují výsledky odpovědí na otázku č. 4, že na rozdíl od veřejného sektoru je v soukromém sektoru ve většině případů možné získat zakázku bez provize a úplatku, jehož vyžadování však zároveň připouští v necelé čtvrtině případů.

12. Myslíte si, že by byla Vaše společnost ochotna sáhnout k úplatku, pokud by to znamenalo výhodu při zadávání zakázky? (Označte jednu možnost)

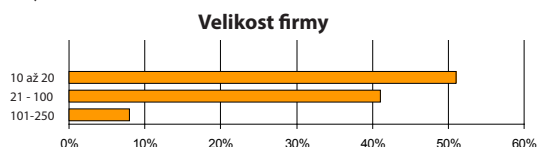
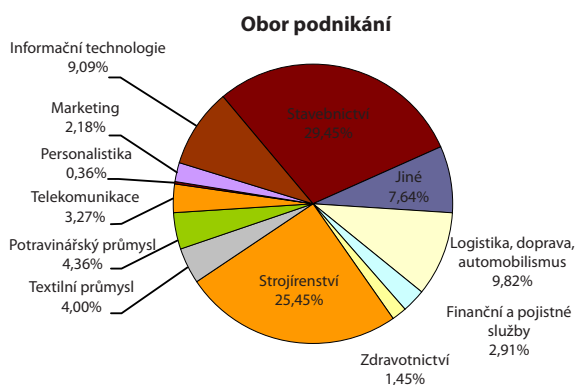
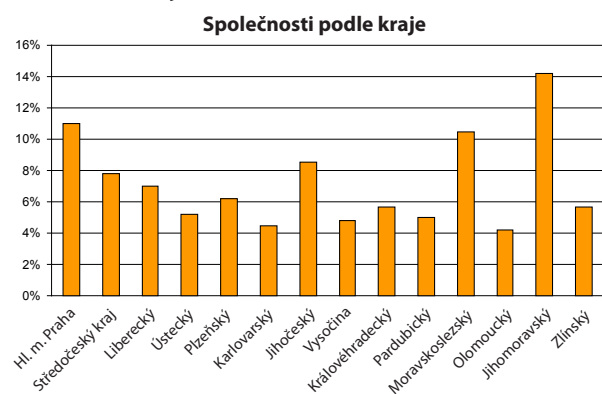
26% respondentů uvedlo, že by byli ochotni sáhnout k úplatku. Ukazuje se, že v určitých případech nemá firma, zejména malá, na vybranou, zda úplatek poskytnout nebo ne, aby obstála v konkurenčním a z hlediska korupce v nedokonalém prostředí a v současné tíživé ekonomické situaci v době recese vůbec přežila.

13. Nabídl jste někdy úplatek, abyste získal/a zakázku, ať už ve veřejném nebo soukromém sektoru?

9% z dotázaných společností uvedlo, že někdy nabídly úplatek v souvislosti se získáním zakázky. Překvapivá je zde 100% ochota respondentů k vyjádření.

Struktura výběrového vzorku

Resumé:

Tři pětiny šéfů malých a středních podniků se domnívají, že veřejnou zakázku nelze v Česku získat bez korupce, tedy bez úplatku, provize či různých požitků. Podle Transparency International (44%) podnikatelů by byla ochotna veřejně vystoupit v případě, že se dozvědí o korupčním jednání, i když to pro ně znamená velké riziko ohledně šancí na další zakázky. Naštvanost mezi firmami je už vysoká. Nejúčinnějším opatřením ke snížení korupce by podle podnikatelů bylo povinné zveřejňování ceny nabídek a kompletních obchodních podmínek - s touto "zbraní" souhlasí 83% společností. Mnoho zadavatelů z řad veřejného sektoru se přitom zveřejňování bližších informací brání s odkazem na údajné obchodní tajemství. Korupce se v poslední době stala zásadním tématem i pro zahraniční investory, které často neprůhledné české prostředí odradilo. Podnikatelé tak odhalili hloubku a složitost problému a potřebu jeho rázného řešení. Snaha politiků v minulém období byla bohužel téměř nulová.

Základní informace ke 4. průzkumu:

Účast 547 respondentů - majitelů malých a středních firem s 5-250 zaměstnanci z oborů průmysl, služby a stavebnictví z celé České republiky. Vzorek oslovených firem byl stanoven dle odborné metodiky ČSÚ. Dotazník byl sestaven ve spolupráci s protikorupční společností Transparency International Česká republika. Realizaci šetření formou telefonického dotazování doplněnou o elektronický dotazník provedla agentura na výzkum trhu Aspectio a.s

Základní informace k projektu:

Cílem projektu AMSP ČR je odborná analýza problémových oblastí podnikání malých a středních podniků formou průzkumů. Celkem bude realizováno sedm průzkumů, tento průzkum je 4. v pořadí.

Realizátor projektu

Generální partner

Odborný garant

Mediální partner

Odborný partner průzkumu

Realizátor průzkumu

únor 2010

www.amsp.cz

Troll CD
člen AMSP ČR